

KVINDEN OG SAMFUNDET

Udgivet af

Dansk Kvindesamfund

Nr. 25.

Kontor: Nørregade 33, St.

6. December 1902.

Udgaar hveranden Lørdag.

18. Aarg.

Til

Bjørnstjerne Bjørnson.

8. Dec. 1902.

—o—

Et Kvad burde det være —
Rigt som hans egne,
Den mærkelige Mand.

Men til Raadighed staar kun saa fattige
Ord,

For en af de Mange,
Der elsker hans Skjaldskab
Og gemmer hans bedste Ord i sit Hjerte.

Hav Tak, Du Mester med hvide Haar
For alle de stolte, de dejlige Tanker,
Du strøde saa ødselt ud over Verden!

De sang i vort Øre og stemte vort Sind:
De frejdige Tilraab, der maned til
Handling,
De yndige Digte, der henrev til Glæde,
De Kærligheds Kvad, der blev Salmer
for Livet.

Høvding og Fører!
Myndige Aand.
Digter var Du som ingen i Norden!
Stoltære Draper ingen os gav.
Ikun af selve en Urlivets Kraft,
Adlet i Selvtugt ved Kærligheds Magt,
Kunde saa livstærke Tanker udspringe.

Vi prøved Dit Ord paa Dit eget Liv.
Vi saa, hvad Du kvad, var ej Ord alene;
Din Daad og Dit Ord søgte selvsamme

Spor. —

Mens Mænd og Kvinder af Evne øded
Al Tro paa et Samliv i Renhed og
Lykke,
Leved Du det, som de andre fornægted',
Og sang med Jubel om det, som Du
lærte.

Med Højhed Du vidned for Verden
saa vide,
At frem Du fór gennem Straalefryd
Og havde det herligste Rejsefølge:
Dig fulgte En med en Sjæl saa stor.

Det er længe siden, — men Du vidner
bestandig
En vidsynt Mand — og en Hjemlivets
Digter,

En Kærligheds Talsmand, —
Som tror paa Kvinder!
Og som har Storsind nok til at sige det.

Mester!

O, Mester.
Vi elsker Dit Livsværk,
I vort eget har det sunget sig ind.
Naaet er forlængst, hvad i Laboremus
Du bad.

Høsten er større, end nogen kan maale
Med Trøst til Mange og Styrke til flere,
Med Manna til Tusender, der ej endnu
er til.

Ingeborg Raunkjær.

Bjørnson.

Anatole France siger om Zola, at hans Værk i Storhed, kan sammenlignes med Tolstojs. „Det er to store ideale Stæder rejst af Digtningen ved de to Yderpunkter af Europas Tænkning. Begge Stæder er Menneskekærlighedens og Fredens Boliger. Men Tolstojs er Resignationens By, Zolas Arbejdets.“

Hos Folkene af latinsk Dannelse, selv hos deres første Nation, Franskmændene, er Idealet imidlertid Samling, Orden og Lighed. Retfærdigheden og Friheden har et bedre Hjem hos de teutonske Folk. Derfor bliver Menneskene her stærkere. Fremskridtet bliver mange Gange større. Deres fredelige Arbejde breder sig over Landene. Og Bjørnson gaar foran i denne teutonske Kultur. Det er ikke Statsmagterne, der her udretter det meste. Det er ikke Kejser Vilhelms: „Saaledes befaler jeg det, saaledes vil jeg det“, det er ikke hans Officerers og stramme Embedsmænds Regimenter, der i Tyskland især fremmer Kulturen, det er det store tyske Folks trofaste Flid og Arbejde. Det er Englændernes og Amerikanernes ustandselige private Fremgang i økonomisk og anden menneskelig Udvikling, der gør dem til Nutidens første Folk. Vi Nordboer tror, at vi er af saa ædelt Blod som Nogen; vi er stolte af den Del, vi har haft i Dannelsen af det engelske og det amerikanske Folk; vi tror, at vi med de to andre store Dele af den teutonske Race endnu kan tjene Retfærdigheden og Friheden, Menneskekærligheden og Freden, og at vi til dette Arbejde kan bidrage Kræfter, en Udvikling, Resultater, fuldt saa værdifulde som Slavernes og de latinske Folks. Det er i dette Arbejde, at Bjørnson er vor Leder. Han vil samle vore Folk, vor Race, hele Menneskeheden til Kærlighedens og Fredens Tjeppe. I sin Ungdom var han den store Talsmand for Sammenslutning mellem de nordiske Folk; han er

tro mod sin Ungdoms Idealer; men han vil nu noget endnu større.

Bjørnson er dog ikke væsentlig Politiker; det er det større, almindelige Arbejde, hvori han gaar forrest. Han har det vide Blik, og han vil ogsaa skabe et praktisk Resultat, gøre Menneskene lykkeligere og bedre, bringe hele Verden fremad. Han bliver ikke staaende i Tjeneste hos det klassiske Skønhedsideal. Nydelse og Sidden i Ro er ikke hans Sag. Han elsker Kampen. Kampen for alt det Sande og det Gode, for Menneskehedens hele Udvikling.

Bjørnson er selv en af de stærke Personligheder, vi tror, kan blive til i vor Kultur. Han er udgaaet fra en af vore ædlestes Stammer. Han er stor i personlige Forhold, i personlig Troskab, i Sans for alt menneskeligt. Som Tolstojs og Zolas er hans Værk Menneskekærlighedens og Fredens. Og han er her den store Kæmper for Menneskenes Ret og Frihed, for al menneskelig Udvikling, med os og for os, i vor Kamp.

N. C. Frederiksen.

Bjørnstjerne Bjørnsons Syn paa Forholdet mellem Mand og Kvinde.

—o—

Saavel Bjørnsons Skuespil „En Handske“ som hans Roman „Det flager i Byen og paa Havnen“ er som et mægtigt Raab mod den Samfundsanskuelse, der ikke ser noget ondt i Mændenes løse Forbindelser før Ægteskabet, ja endogsaa fordrer en stiltiende Godkendelse deraf, idet saadant ikke maa tages for nøje fra Kvindernes Side. Blot det ikke er kendt, eller blot det ikke er kommet til Skandale, saa er der i Grunden ingenting sket. Uretten mod eget Sind og Legeme, Uretten mod den vordende Hustru, Uretten mod den anden eller de andre Parter i de

løse Forbindelser, Uretten mod Børn, der forud er dømt til at fødes ind i en Verden af Uregelmæssighed — alt dette er intet, skal regnes for intet: Manden er lige god for det; Tingen har, trods alle de deraf flydende Ulykker, i Flertallets Øjne Aarhundreders Hævd og kan ikke være anderledes.

I vore Dage er dog lykkeligvis et lille Mindretal begyndt at rejse Tvivl om det forsvarlige i Opretholdelsen af denne mandlige Forret. Men Kampen bliver haard, thi de allerfleste er endnu af samme Mening som Matadoren Christensen i „En Handske“: „Vilde det ikke blive netop Landenes dygtigste og kraftigste Ungdom, man kom til at forstøde“, om Dommen paa dette Punkt ændredes, om man gav sig til at fordrer den samme Renhed af Mænd, som disse fordrer af den Kvinde, de skal ægte? „Desuden er disse Doktriner imod Tingenes Natur og Orden“; skulde de gælde, vilde de tillige „ramme en stor Del af Verdens Litteratur og Kunst, en stor Del af det skønneste, og mest henrivende i vor Tid.“ — „Og de store Verdensstæder! De vilde jo trues med Ruin,“ thi de bestaaende Sæder er netop „en af deres rigeste Faktorer, en af deres mægtigste Kilder! Ingen, som har set det, tvivler; man lader bare, som man ikke forstaa.“

Ja, svarer Koret; det er klart, og det bliver aldrig anderledes!

Naturligvis: hvor Troen mangler, flyttes ingen Bjerge — og et Bjerg er denne samvittighedsløse, Sind- og Hjerte-fordærvende Anskuelse, lige nedværdigende for Mænd som for Kvinder, men desuagtet understøttet selv af dem, der ikke personlig hylder den; thi alene den Kendsgerning, at endogsaa disse holder Anskuelsen for uomstødelig, er en Hindring for dens Fald (Provsten i „Det flager —“ og Lægen i „En Handske“).

Godt da, at der er dem der véd, at Bjerge kan synke i Grus! Blandt disse er Bjørnson en af Førerne; djærvt har han hugget til, klart og uden Overdrivelse har han skildret den store Almenheds Opfattelse; hele sit rige Digtersnille og sin stærke Aands Kraft har han lagt ind i Kampen og rejst Spørgsmaal paa Spørgsmaal, som han søger at besvare.

Naar det om Mændene er kommet til at hedde: „Saaan er de alle“, kommer saaledes Bjørnson og spørger: Men hvorfor er det saa? og hans Svar lyder: Paa Grund af Mændenes Herskervane, paa Grund af deres ubestridte „Forret“ — der er jo ingen, der har lagt dem det „glade“ Ungdomsliv til Last; men ogsaa: fordi Kvinderne har taalt det.

Men hvorfor har Kvinderne taalt det? Der er dog saa mange rene og gode iblandt dem. Fordi, svares der igen, fordi man ikke har været ærlig imod dem; fordi man har holdt dem i Uvidenhed paa dette som paa saa